Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dialogus inter clericum et militem

[Köln], [um 1492]

[Text]

urn:nbn:de:bsz:31-293434

Visual Library

inter clericum et militē

Diſputatio inter clericū

et militem ſup poteſtate prelatis eccleſie atqȝ principibus
terraꝝ ꝯmiſſa ſub forma dyalogi incipit feliciter

CLericus ſermonis ſui exordiū ſub hac forma
poſuit dicēs. Miror optime miles paucis die/
bus tp̱a mutata. ſepultā iuſticiaȝ. ꝯuerſas leges
iura calcata Miles: Grādia verba ſunt iſta.
et ego laicus (q̇ q̄uis paucas puer didicerim lrās non tn̄
ad ꝓfundū veni. vt tā alta ṽba a me poſſint intelligi: Et iō
venerāde clerice. ſi mecū deſideras habere colloquiū pla/
niorē opȝ accipere ſtilū Clericus. Eſtate mea vidi eccle
ſiā in honore magno apud reges ꝑncipes ⁊ nobiles vni/
uerſos haberi. ⁊ nūc video ꝯtra miſerāda. Eccleſia fac/
ta eſt vobis oībus p̄da. extingūtur a nobis mlta. dant nul
la. ſi noſtra bona nō damꝰ rapiunt a nobis. ꝯculcant iura
noſtra. libertates effringunt Miles. Nō facile credā re
gē (cuiꝰ ꝯſiliū ſunt clerici) iniuſte agere vobiſcū. aut apud
eos perire ius veſtꝝ Clericꝰ. Immo certe ꝯtra ōme ius
iniurias innūeras ſuſtinemꝰ Miles. Scire vellē q̇d vo
catis ius. Clericus. Jus voco decreta patrū ⁊ ſtatuta
romanoꝝ pontificū Miles. Que illi ſtatuūt ſi de tp̱ali/
bus ſtatuūt. vobis p̄nt iura eſſe. nobis vero nō ſunt. Nul/
lus em̄ pōt de his ſtatuere ſup q̄ ꝯſtat ip̄m dominiuȝ non
habere. Sic nec francoꝝ rex p̄t ſtatuere ſup imperium nec
imperator ſup regnū ſuū. Et quēadmodū terreni ꝑncipes
nō p̄nt aliq̇d ſtatuere de veſtris ſpūalibꝰ. ſup q̄ non accepe
rūt ptātem. ſic nec vos de tp̱alibꝰ eoꝝ. ſup q̄ nō habetis au
toritatē. Vn̄ friuolū eſt q̇cq̇d ſtatuiſtis de tp̱alibꝰ. ſup que
ptātem nō accepiſtis a deo: Vn̄ nup mihi riſus magnꝰ fu
it. cū audiſſem nouiter ſtatutū eſſe a dn̄o Bonifacio octa/
uo ꝙ ip̄e eſt et eē dȝ ſup oēs ꝑncipes ⁊ regna. Et ſic facile
p̄t ſibi ius acq̇rere ſup quālibet rem. cū nō reſtat niſi ſcri/
bere. qꝛ totū erit ſuū cū ſcripſerit. ⁊ ſic totū erit veſtꝝ. ⁊ vbi
ſtatuere nihil aliō ē q̄ȝ ſibi tenere velle Nihil g̊ aliō erit ius
habere q̄ȝ velle: nō deficit g̊ niſi vt ſcribat Hoc volo ius eē

cum voluerit caſtrũ meũ vel villam meã agrũ meũ aut pe
cuniã et theſauꝝ habere Nec latet vos ſapientẽ clericũ ad
q̃tũ vos deducat iſta diſputatio ridiculũ Cleric⁹ Sa/
tis acute dñe miles ꝛ verſute iſta cõtra nos ꝓtuliſtis. ꝛ ad
hoc toti⁹ ſermõis veſtri ſeries ſeu diſcurſus(q̃tũ ipe intel
ligo)tẽdit.ꝙ dñs papa de veſtris tꝑalibꝫ nihil p̃t ſtatuere
qꝛ nõ ↄſtat eũ ſuꝑ tꝑalibꝫ veſtris dominiũ accepiſſe. Et ſi
noſ ipi ex noſtris velim⁹ ꝓbare dictis aut ſcripturis. totuꝫ
ꝑ nihilo ducitꝭ.qꝛ noſtꝝ ſcibere vt dittis dominiũ nobis
aut p̃tatẽ(q̃ aliũde nõ venerat)dare nõ potuit.Sꝫ ſi xp̄ia
nus vultis ꝛ catholic⁹ verus eẽ nõ negabitis xp̄m rex oiꝫ
dñm eſſe.cui dictũ eſt in pſalmo.ij.Poſtula a me ꝛ dabo ti
bi gẽtes ꝛc̃.De quo etiã ſcriptũ ẽ.qꝛ ipe eſt rex regũ ꝛ dñs
dominãtiũ.iſta nõ ſunt noſtra.ſed dei ꝟba.nec nos ea ſcri
pſim⁹.ſed ea miſit dñs ꝛ ſpũſſanctus dictauit: Et q̃s du/
bitat illũ ſtatuere poſſe quẽ ↄſtat vniuerſoꝝ dñm eẽ Mi
les.Nullo mõ diuine poteſtati vel dñationi reſiſto:qꝛ xp̄i
anus ſuꝫ et eẽ volo.et iõ ſi ꝑ diuerſas ſcripturas oñderitꝭ
ſummos põtifices eſſe ſuꝑ oĩa tꝑalia dominos.neceſſe eſt
omnino reges et principes ſummis pontificibꝫ tã in ſpũa
libus q̃ꝫ in tꝑalibꝫ eſſe ſubiectos Cleric⁹.Facile eſt hoc
ex ſuꝑioribꝫ poſſe oñdi.Tenet eñi fides noſtra petꝝ aplm
pro ſe et ſuis ſucceſſoribꝫ inſtitutũ eſſe plenũ vicariũ ihesu
xp̄i.et certe plenus vicarius idẽ põt quod et dñs eius.cũ
nulla exceptõe.nulla p̃tatis diminutõe eſt vicarius inſtitu
tus.Si ergo non negatis xp̄m de veſtris tꝑalibꝫ ſtatuere
poſſe(q̃ dñs eſt celi terre)nõ poteſtis ſine rubore eandẽ po
teſtate xp̄i pleno vicario denegare Miles.Audiui a vi
ris ſanctis ac deuotiſſimis duo tꝑa in xp̄o diſtingui:alte/
rũ huĩlitatis.et alteꝝ p̃tatis.Humilitatis vſqꝫ ad ſuã paſſi
onem.Poteſtatis poſt ſuã reſurrectiõem.qñ ſcꝫ ipe dixit.
Data eſt mihi oĩs p̃tas in celo et in terra.Mathei vlti.Pe
trus ãt ↄſtitut⁹ eſt xp̄i vicari⁹ ꝑ ſtatu huĩlitatis.nõ ꝑ ſta/
tu glĩe et maieſtatis.Nõ eñi fact⁹ eſt xp̄i vicari⁹ ad ea que
xp̄s nũc agit in glĩa.ſed ad ea imitãdã q̃ xp̄us egit huĩlis
in terra.qꝛ illa nobis neceſſaria ſunt.Illam ergo poteſtatẽ
ſuo vicario cõmiſit quam homo mortalis exercuit.nõ il/

lam. quā glĩficatus accepit. Et vt iſta ꝑ ſcripturas (q̄s in-
ducitis) oſtēdamꝰ. de eiſdē ſcripturis vob̄ teſtimoniū ꝓfere
mus Ipſe em̄ xp̄s dixit pylato. regnū meū nō ē de hoc mū
do. ⁊ ꝙ nō venit miſtrari: ſʒ miniſtrare. Luce. ij. Hoc teſti-
moniū adeo manifeſtū eſt. vt hoīem reſiſtentē poſſit ꝯfun-
dere. ⁊ ceruicē quācūq̄ʒ durā obterere. Et h̄ ſic dixit ieſuſq̄
dā de turba. magiſter dic fratri meo vt diuidat mecū here-
ditatē. At ille dixit ei. O hō q̄s me ꝯſtituit iudicē ⁊ diuiſo
rē ſuꝑ vos. Luce. xij. Auditis ḡ ꝓpter xp̄m in tꝑalibus nec
iudicē nec diuiſorē ꝯſtitutū. ḡ in ſtatu illo ſuſcepte diſpēſa
tōis nec tꝑale regnū habuit. nec etiā affectauit. immo cū il-
li multiplicatis panibꝫ ꝯmederēt fugit. ⁊ in ꝯmiſſiōe petro
facta. nō claues regni terraꝝ: ſʒ claues regni celoꝝ tradidit
Et hebreoꝝ pōtifices ꝯſtat regibꝫ fuiſſe ſubditos. ⁊ a regi-
bus (qd̄ ꝓcul a vob̄ abſit) fuiſſe depoſitos. Et vt ſcias xp̄i
vicariū ſpūale regnū nō ad tꝑale dominiū aſſumptum acce
piſſe ab ip̄o paulo nec minꝰ clarū teſtimoniū. Dicit em̄ ſic.
Omīs pōtifex ex hoībus aſſumptꝰ ꝓ hoībus ꝯſtituitur in
his q̄ ad deū ſunt: nō ad gubernādū terrenū dominiū. ſed
vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ peccatiꝭ. Vides ḡ ꝙ ꝑficiꝭ pō
tifex in his q̄ ſūt ad deū. cū paulꝰ timotheo ſcribat Nemo
militās deo ſecularibꝫ negocijs ſe implicet. Patʒ ḡ xp̄m re
gnū tꝑale nō exercuiſſe: nec petro ꝯmiſiſſe. Nā ⁊ petrꝰ dicit
Actuū. vi. Nō eſt equū nos derelinq̄re verbū dei ⁊ miſtra
re menſe. i. tꝑalibus diſpēſandis Et quāq̄ʒ poſſint aliq̄ tꝑa
lia ꝑ ipſos pōtifices diſpēſari. ſatis tn̄ pʒ ꝙ nō debeant in
terrenis regnis ⁊ ꝓ̇ncipatibꝫ gubernādis: q̄ oīa ſibi vendi
cant occupari. Vñ autoritates (q̄s induxiſtis ſuꝑius) dñe
clerice. ſ. poſtula a me ⁊c̄. ⁊ ꝙ ipſe eſt rex regū ⁊c̄. nō ad ſtatū
ꝓ̇mū ꝑtinet. ſʒ ad ſcd̄m. In q̄ ꝓ̇mo ſtatu ſic patuit ꝙ xp̄us
nullā ꝑtātem tꝑalem exercuit. īmo a ſe penitus abdicauit.
et in his ſolū. ⁊ nō in alijs q̄ ad diſpenſatōem noſtre ſaluꝭ
exercuit petrū ſibi vicariū deſtinauit. quem nec militē fecit
nec coronauit in regē. ſed in ſacerdotē ⁊ ep̄m ordinauit. Et
ſi vultis adhuc ꝯtēdere xp̄i vicariuʒ eam ꝑtātem in tꝑalibꝫ
habere. quā xp̄s habebat in celis. nō quā xp̄s exercebat in
terris. Forſan iſta ꝑtinacia nō erit in fine vobis gratioſa.

qđ vobis patebit. Cõſtat eñi cuilibet fideli de deo ſapiẽti. q̄ ſi deus p̄ciperet pecuniā ſuā. agrū ſuum. aut vineā alteri cuilibet dare ſine cautione. nulla petita rõe nulla exp̄ſſa cogitatõe ſtatim deberet obedire. Si ḡ ꝯtenditis papā eādem ptātez habere. ergo necē eſt ꝯcedere q̄ oīa veſtra bona ꝛ noſtra poteſtis ſine cauſe cognitõe cui volueritis nepotulo vl' ꝯſanguineo dare. tollere p̄ncipatus ꝛ regna eis dare, p veſtro libito voluntat. Sed q̄ꝫ abſurda ſīt iſta vos videte. ꝛ vtrū placerent ſi vob̄ fierēt reſpõdeti. Q̄ ſi a tanta abſurditate recedere per viuā rõem cogimini. ꝛ papa cogetur reſilire. Tenēdum eſt igit̄ q̄ nõ accepit in temporalib' tātam ptātem ipſe xp̄i vicarius. ſed eā ſolā quā xp̄us in ſua humilitate exercuit ꝛ oſtēdit. Clericus. negatis o miles eccīam ꝯgnoſcere de peccato Miles. hoc abſit. nā q̄ hoc negauerit: ꝛ p̄niam ꝛ ꝯfeſſionem abnegabit Clericus. ſi quid iniuſte agit̄ pctm̄ eſt. ꝛ qui hꝫ cognoſcere de peccato cognoſcet de iuſto ꝛ iniuſto. Cuꝫ ergo iuſtum ꝛ iniuſtū in negocijs rerum tp̄alium ſit. ꝯſequens etiam eſt vt de cauſis tēporalib' debeat iudicare Miles. argumentū iſtud cornutū eſt. cuius vanitas ꝛ infirmitas per argumētū ſimile repellēda ē. In ſuſpēdēdis latronib' alijſq̄ꝫ damnādis p̄ſonis habet̄ iuſtum ꝛ iniuſtum ꝛ etiam pctm̄. ergo etiā rõne peccati dꝫ papa de ſanguine iudicare. Sꝫ plumeum ē argumentū. ideo leui rõe ſufflatum. Nunc reſtat nob̄ oſtēdere quomodo veſtra cognitio dñe clerice circa iuſtuꝫ ꝛ iniuſtum ſm leges humanas (que de talib' ſanxerunt) ſit de temporalib' iudicandis. ſed ſm quas et ſub quib' p̄ſonis ſubiectis omnib' ē videndum: Manifeſtum ē ergo illum debere ſm leges iudicare. et ſm eandem de iuſto et iniuſto cognoſcere. cuius eſt leges ꝯdere et habere. interp̄tari exponere et cuſtodire. facere et grauare. et mollire cum videt̄ expedire: Si ḡ vos in iudicio temporalium ſimul vult cū illo ꝯtendere aut ꝯcurrere cognoſcēdo de iuſto et iniuſto. iam cõtra ſcripturā veſtrā aratis cū boue et aſino. et cū p̄ncipe dicēte. Hoc eſt iuſtū. põtifex dicet: hoc ē iniuſtuꝫ. Fiet qđ dicit Abacuc pp̄heta. In p̄cipicium factum eſt iudiciū ꝯtradicente potentiore. pp̄ter hoc lacerata eſt lex. et nõ per

uenit vſq; ad finem iudicij. quia vere nō erit hoc iuſticiā et iudicium facere in terra. ſed iuſticiā et iudiciū in terra lace/ rare. Et ego oſtēdam voƀ ſm Paulum vnde veſtra cogni tio debet incipere Principes ſuo iure de iuſto et iniuſto co gnoſcent. et eius p̄ceptū vnuſq̄ſq; (ſicut tenetur) attēdet. et ei obediet ſicut p̄cipitur Deutronomii. xvii. Si q̄s aūt tu mente ſupbia nō obedierit eius imperio. nec p̄nceps (cui⁹ fuerit officiū iudicandi) hab; poteſtatem reſiſtendi vl' co= ercendi. tūc incipit veſtra cognitio. q2 tunc accedere debet veſtra monitio. dicente apoſtolo paulo ad Tytum tercio. Admone illos p̄ncipatib⁹ ꝛ poteſtatib⁹ ſubiectos eē ꝛ ſub ditos. Et ad Rhomanos. xiii. Omīs aīa poteſtatib⁹ ſubli mioꝛib⁹ ſit ſubiecta Ubi etiā maleficia et ſcelera manifeſta ſunt. veluti pꝛede. rapine ꝛ ſilia. nec eſt qui velit aut poſſit coꝛrigere. Nō em̄ nego vos in his caſib⁹ debere vel poſſe veſtram potētiā exercere. ſ; nō de iuſto vel iniuſto. q2 de h̄ nō habetis cognoſcere aut manū ad hoc apponere. Et cu; manifeſtum fuerit atq; p ſentētiam iuris aut euidentiā ſce/ leris. q̄ nulla egent cognitōe. tūc poterit ad vos iſta mate/ ria ꝛ foꝛma (de quib⁹ dictū ē) pertinere. al's ſi ꝑpter pecca ti colligentiā vultis de p̄notatis caſib⁹ cognoſcere. non re/ ſtat niſi foꝛes p̄ncipū claudere. leges ſilere et decreta p̄nci pum. ſ; veſtra ſola reſonare. Artare vos volo et vꝛgere vna q̄ſtione. vtru; ſit vrm̄ de cā matrimonii cognoſcere. et ego vado padue ꝑ quadā hereditate quā peto noīe vxoꝛis mee que habet in ea ſuccedere. videtis ꝙ rōe matrimonii mihi ꝯpetit petere illā hereditatē: Nūq̄d ꝑpter matrimonū col/ lig antiā de quo habetis cognoſcere debeo coꝛā voƀ de he reditate litigare. Ropert⁹ de flādria ꝑ vxoꝛe ſua petēs du/ catū burgūdie noīe dotis debuit coꝛa; rege ꝛ epō litigare. imo plane dico om̄ib⁹ clericis inhibēdo ne cognitōem de dote cōtra deū et iuſticiā vſurpēt. cū ꝑmiſſio dotis mere et vere ſit pactio tēpoꝛal'. et ſepe firmari p̄t regalib⁹ inſtrumē/ tis. Et quia vos vſurpatis aliena: euenit voƀ illud vero dei iudicio vt aliquid patiemini. Patet ergo ꝙ ſit vanum et friuolum ꝙ ex tali vicinitate velitis vobis fingere colligā/ tiam in cognitione cauſarū. Quis ad hec om̄ia vnum ſo/

lum dz vobis ſufficere.qđ ſupra memorauim⁹ de euãgelio
luce dicẽte dño ieſu.O hõ q̇s me ꝯſtituit iudicẽ ⁊ diuiſo-
rem inter vos.Oſtẽdit em̄ manifeſte ꝙ ſm̄ eaz ptãtez (quã
hõ mortalis exercuit)nõ ꝑtinebat ad eũ de hereditate iudi
care Clericus.nõne debẽt tpalia ſpũalib⁹ deſeruire:ergo
tpalia debẽt eſſe ſubiecta ſpũalib⁹.⁊ ſpũalis poteſtas tpalẽ
debet regere ptãtem 'Miles. vere debẽt ſpũalibus tẽpo
ralia deſeruire ſuo caſu.qꝛ tenenẽ de cultorib⁹ nccãria mi-
niſtrare.Nã hoc om̄is gens quaſi innatũ habuit et habet
inſtinctum.⁊ hoc naturali iure decreuit natura naturans.
vt miniſtrantibus creatori ſeu diuina celebrantib⁹ nccãria
miniſtrentur.honoris debita ⁊ vite nccãria p̄beantur:Qđ
etiã phariſeis in lege(quã dñs moyſi tradidit)⁊ ſacerdo-
tibus abundãter ⁊ caute ꝓuidit.nõ tñ dominiũ ⁊ regnũ tẽ
porale ꝯmiſit.Et apl's ad Corintheos.Si ſpũalia vobis
ſeminauimus.non eſt magnum ſi carnalia veſtra metam⁹
Sed ſi vultis ſcire quale dominium prebeat miniſtris ac
cipite per ordinez verba chriſti ⁊ eius apoſtoli pauli.Dicit
em̄ chriſtus diſcipulis ſuis ad predicandũ miſſis Dignus
eſt em̄ operarius mercede ſua.Et paul⁹ de ſe ⁊ ceteris apo
ſtolis ait.Quis militat ſuis ſtipẽdijs vnq̄z.q̄ſi dicerz nul
lus.Et ſcriptũ eſt in lege moyſi.Nõ alligabis os boui tri
turãti.Ecce q̇bus vos comparant xp̄s ⁊ paulus eius apo
ſtolus.vtiq̧ operarijs ⁊ ſtipẽdiarijs Nũquid operarij ⁊ ſti
pendiarij ſunt rerũ domini.videtis ꝙ tpalia ꝯcedunẽ vo-
bis.nõ ad dominiũ.ſz ad vite ſubſidiũ ⁊ ad ſpũalis mini-
ſterij ſumptum.Et ex lege moyſi compamini boui triturã
ti.cui ſatis eſt accipere pabulũ.quãq̄z ipſe ſuo labore im
pleat horreũ.Et ꝙ dicitis ſpũalem poteſtatem regere tpa
lem poteſtatem.iam vobis eſt per apl'm paulũ ſuperius re
ſponſum ibi.ꝙ omnis põtifex ex hoĩbus aſſumptus ꝓ ho
minib⁹ conſtituitur in his que ſunt ad deuz vt offerat do
na ⁊ ſacrificia pro peccatis.⁊ in his habent nos regere.vi-
delicet q̄ ſunt ad deũ.ſed ad ecc̄iam nõ pertinet in his q̄ fo
ris ſtꝫ aliquid iudicandum.Q ſi adhuc ꝯtenditis ſummũ
pontificẽ ſuperiorẽ eſſe per om̄ia.in deriſiones mirabiles
incidetꝫ.Si em̄ cum creaẽ papa creatus ſit dñs omnium

ſimili rōe creare epm̄ erit creare illius patrie dn̄m. ⁊ ſacer
dos meus erit dn̄s caſtri mei ⁊ dn̄s meus. qꝛ ſicut ptās pa
pe eſt in toto. ita ptās iſtoꝝ eſt in illa pte cui p̄eſt. ergo ceſſā
dum eſt ab hac ſtulticia. que ab oībus irridetur. ⁊ tātis ſcri
pturarū elemētis ac rōibus ꝯfirmat̄. Nā in veteri lege dici
mus nō ſacerdotes a regibꝫ. ſed reges ⁊ ꝑncipes a ſacerdo
tibꝫ ⁊ ꝓphetis adorari. ⁊ eos ad ſe vocari. ⁊ q̄ placebāt regi
bus imꝑari. Et in his ꝑ que interdū errauerāt publica diſ
pēſatione tꝑaliū increpari. vt pꝫ tercio regū ꝑmo ⁊ q̄rto ca
pitul' Clericus. miror ꝙ dicitis ſuꝑ diſpēſatōe tꝑalium
regē arguiſſe pontificē Miles: vos excitatꝫ canē dormi
entē. ⁊ cogitis me loq̄ de his q̄ ante nō cogitaui Cleric⁹
excitet̄ canis ⁊ latret. Miles. qm̄ vti neſcitis vtilitate et
patiētia ꝑncipū. timeo ꝙ poſt iuſtū latratū ſentietis ⁊ mor
ſum Clericus: q̇d intereſt regū ⁊ ꝑncipū ſuꝑ diſpēſatōe
tꝑaliū noſtroꝝ. ipſi ſua habeāt ⁊ nob̄ noſtra dimittāt Mi
les. noſtra multū intereſt ꝑ oēm modū. Nūq̇d non intereſt
noſtra circa ſalutē animaꝝ noſtrarū ſuꝑ oīa cogitare. Nū
q̇d nō intereſt noſtra ꝓ parētibꝫ mortuis debita ꝓſequi ob
ſequia: ⁊ etiā obſeq̇a poſtulare. ⁊ nōne vobis a parētibus
noſtris ad hoc noſtra tꝑalia ſunt data ⁊ copioſe miniſtra-
ta. vt in cultu diuino totaliter expēdant̄. ſꝫ certe nihil faci-
tis inde. ſꝫ omnia veſtris necītatibꝫ applicatis. q̄ ꝑ elemoſy
nas ⁊ oꝑa charitatis in viſceribꝫ paupeꝝ claudere debere-
tis. Nōne eſt necē ꝙ ꝑ hmōi ſanctiſſima opera mortui iu-
uarent̄ ⁊ ſaluarent̄ viui. Nonne cū ea ad ꝓpria expenditis
ſuꝑflueqꝫ ꝯſumitis. ⁊ ea cōtra intentōem dantiū ⁊ etiā quo
dāmodo accipientiū diſꝑgitis ea male vtēdo. viuos ⁊ mor
tuos leditis. ⁊ viuis ⁊ mortuis dānabiliter derogatis Nō
ne ei qui nō vult militare auferet̄ ſtipendiū. Et certe vaſal
lus nō implēs ſeruitiū meritū ꝑdit ⁊ feudū Et vt vob̄ im-
ponā ſuꝑ hāc queſtionē ſilentiū. ⁊ ꝙ ſuꝑ hoc noſtrū ſit do
lere ſꝫ ⁊ remediū apponere. accipite fortiſſimū ⁊ aptiſſimum
capl'm ſacre ſcripture ſcdō. Paralipomenō. xiiij. caplō. Le
gitur em̄ de rege Joas. Fecitqꝫ qđ bonū erat corā dn̄o in
cūctis diebꝫ Joiade ſacerdotis. Et de eodē rege legit̄ in q̄r
to regū. xij. capitulo: Vocauit rex ioas ioiadē pōtificem ⁊

ſacerdotes dicẽs eis. q̄re ſartatecta nõ inſtaurat̃ tẽpli? Nolite ḡ pecuniã accipere a pplo amplius iuxta ordinatiõem
veſtrã. ſed ad inſtauratõem tẽpli reddite eã. ꝓhibitiq; ſunt
ſacerdotes accipere pecuniã vltra a pplo: Uides ḡ ꝙ laudat rex Joas a dño. q̇ curã accepit vt oblatões iuxta intẽ
tionẽ dantiũ expẽderent in cultũ diuinũ. h̄ eſt ad inſtaura-
tionẽ tẽpli. Laudat eñi regẽ Joas deꝰ vt oñderet ꝙ nõ de
linq̄ret. q2 nõ cupiditate ſ; pietate: nõ ambitiõe ſ; religiõe
id faceret. Ad tollendũ ſuſpitões; rex volebat teſtẽ habere
ipm põtificẽ vt ſeq̇t. Cũq; videret nimiã pecuniã in gazo
philacio aſcẽdebat ſcriba regis ⁊ põtifex. effundebantq; ⁊
nũerabãt pecuniã q̄ inueniebat̃ in domo dñi. ⁊ dabãt eã
iuxta nũeꝝ atq; mẽſurã in manꝰ eoꝝ (q̇ ꝑerant ꝯmentariis
domꝰ dñi Ecce laudata ẽ regis religio (q̇ curã geſſit) vt bo
na illiꝰ veteris eccl'ie ſaluarẽt̃ ſollicite ⁊ expẽderẽt̃ religio
ſe. Scio ꝙ durũ ſit vobis h̄ audire. cũ tñ nihil refero niſi
ꝟba ſcripture. Dictũ eñi vobis ẽ ſupius ꝙ hec accepiſtis
oĩa ad vite ſubſidiũ ⁊ ad ſcẽ militie ſtipendiũ. ad victũ ha
bendũ ⁊ veſtitũ: q̇b; duob; d̃t Apl's ſe eẽ ꝯtentũ. ⁊ q̇cq̇d ſu
pereſt in pios vſus paupeꝝ ⁊ miſerias egrotãtiũ expẽdere
debetis. Qd̃ ſi nõ feceritis multũ noſtra intereſt de eiſdẽ cu
rã habere. ne aĩas mortuoꝝ ſaluteq; viuoꝝ defraudetis
Clericꝰ. Rex iſte Joas bona ſibi nõ tulit. ſ; in vſus eccle-
ſiaſticos expẽdit: vos ãt hodie bõa noſtra tollitis: q̄ nõ in re
ligioſos vſus ſ; in militares tumultꝰ ⁊ belliccoſos claſſes
expẽditis. Uñ exẽplũ (qd̃ induxiſtis) vr̃is opib; aduerſat̃. et
veſtrã violẽtiã ſolũ colorat Miles. ſꝑ in malũ vr̃m ꝯ ſti-
mulũ regũ calcitratis Cle. ne h̄ vob moleſtũ. ꝙ de bonis ec
cleſie ſecũ tollũt nepotuli veſtri ⁊ ꝯſanguinei aliiq; ꝑſone i
terdũ inhoneſte. Sz vob eſt oĩno intolerabile ⁊ moleſtũ ꝙ
rex mãſuete petit a vob. ⁊ ꝑ g̃to accipit ꝓ veſtra ſalute ⁊ de
fenſiõe eccl'ie ⁊ bonoꝝ vr̃oꝝ. Cle. me miſerũ pelleq; meam
tollitis cũ carnib;: ⁊ h̄ appellatis ſalutẽ. Mi. nõ ꝑſtrepite ſ;
patient̃ audite. ꝯſiderate vicinos ⁊ vr̃os ſuis egere ⁊ ad vr̃ã
reſpicere. Si deficeret regis ptãs. q̄lis eſſ; reges vr̃ã. Nõ
ne nobiles egeni ⁊ ꝓdigi ſi ꝯſũpſiſſent ſua ꝯuerterẽt̃ ad ve
ſtra. ḡ regia manꝰ veſter ẽ murꝰ. pax regis pax veſtra. ſalꝰ

regis ſalus veſtra. Qui ſi deeſt aut forſan eſſꝫ ſubiecta vel
pctīs veſtris exigētibꝫ a vob̄ diſcerꝫ. ⁊ vicinis ſuꝑ bona ve
ſtra craſſantibꝫ nūc exigētibꝫ nūc minātibꝫ atqꝫ vaſtantibꝫ
bona vr̄a cogeremini oībꝫ fuȝire. Si videritis prſus bona
vr̄a ꝑire. q̄to velitis tūc redimere ꝙ manꝰ regia redirꝫ ſic
ꝑus Videtis ḡ cū pauca regi traditis. quō ſalutē veſtrā re
dimit qn̄ oia bona vr̄a depdēda ſaluat. Sꝫ ſic vos ſꝑ fui-
ſtis bn̄ficijs ingr̄ti. ſic eſtis nūc in vr̄is ꝓfectibꝫ q̄rulosi Et ſi
manꝰ hoſtil' rege cadēte regnū iuaderet. nōne oēs predis ⁊
rapis interiretis. ⁊ ferocitatē barbaricā (quā vob̄ implaca
bilē ſentiretis) relictis ſedibꝫ territi ⁊ attoniti fugeretis. ⁊ totuꝫ
ꝑderetis q̄ mō ſuꝑ minimis doletis Et ſi reges ⁊ ꝑncipes ſuis
ſtipēdijs ſuiſqꝫ ꝑicul' tenēt vos defendere: ſeqꝫ morti ꝓ vo
bis ḡtis exponere. ⁊ vos ſub vmbra q̄eſcere ꝯmedere. iocū
de bibere. ſuꝑ lectos ornatos q̄eſcere. q̄ete dormire. ⁊ iſtra
mētis mollibꝫ laſciuire Ergo ⁊ vos ꝓ eſtis ſoli dn̄i. reges
ꝓ et ꝑncipes vr̄i fui Et illi ꝓ vobis et res et ꝑſonas offe
rūt morti. Si dat' ꝑſonis eccl'iaſticis reges. nō ē magnū ſi
ꝓ laicis fuēt opes: Hoc dicitis eē duꝝ. ſꝫ nō q̄eſcitis donec
more ſolito ꝯuicti fueritis. ac etiā ꝯfutati diuis (q̄bꝫ nō po
teſtis obuiare) ſcripturis Nā de Joas rege ſuꝑius dicto
ſcribit'. iiij. re. xii. ⁊ ii. Paralip. xxiiii. Quāobrē tulit ioas
rex iuda oīa ſcīficata q̄ ꝯſecrauerāt ioſaphat et aarō et mo
ſa pr̄ eiꝰ rex iuda. et q̄ obtulerat ip̄e et vniuerſuꝫ argētū qđ
inuenire potuit in theſauris tēpli dn̄i et palatio regis. mi-
ſitqꝫ azaeli regi ſyrie et receſſit a hierl'ꝫ. Ecce apte ꝑꝫ ꝙ ꝓ re
dēptiōe ppl'i accepit ea q̄ ꝯſecrata erāt in tēplo nō tn̄ ꝑegcit
regis palatio qn̄ tulit iſta de tēplo Eodē mō. iiii. Re. xviii.
legit' ſic de Ezechia rege ſcō. In illo tp̄e ꝯfregit Ezechias
valuas tēpli dn̄i et laminas auri q̄s ip̄e affixerat et dedit
regi aſſyrioꝝ. Et ſi dicas ꝙ ezechias egerit male rn̄deo ſic
dr̄. ii. Paralip. xx xii. Ezechias nō rep̄hēdit' in oībꝫ ſuis ꝑ
terq̄ꝫ in legatōe ꝑncipū babilōis Quis ḡ dānabit illū quē
in oībꝫ ſcp̄tura laudat. ſi erratis nō itelligētes ſcp̄turas q̄d
ḡ ꝯ reges et ꝑnci pes ꝯtēditis Legit' Mat. v. Nō ppt' lo-
cū gentē. ſꝫ ꝓpter gentē locū dn̄s ꝑelegit Nō ē ḡ ꝑcen dum
eccleſie materiali vbi diſcrimē imminet populo xp̄i īfideli

qđ ſcūs Ezechiel ꝛ Joſephꝰ intellexit ꝛ fidelr̄ adimpleuit.
Si ẽm̄ bona veſtra ſint eccl̄e. ꝛ ppl̄s in eccl̄a eſt. quãto iu/
ſtius ſubſtãtia in ea (vbi ſalus ppl̄i pẽdet) expendenda eſt
Un̄ dn̄s Mathei. xij. Dico vobis ꝙ tẽplo maioꝛ eſt hic.
Nec dubiū eſt qn̄ templū ſpūale (qđ eſt hō) dignius ſit tē
plo materiali ꝛ lapideo: Intelligat ergo rex pius ꝛ prudẽs
in his verbis dn̄i dei voluntatẽ. nec vlterius ḡrat' autori/
tatẽ. Nec eſt parcendū materiali tẽplo. nec his q̄ dedicata
ſunt tẽplo. vt ſalus reddat̄ ꝛ pax periclitanti ppl̄o chriſtia/
no Nec eſt blãdiendū eccl̄arū ſupfluitati. imo ſuccurrẽdu͛
tãte gẽtis neccitati. ſed qꝛ ex ea (que ſibi licuit) iure diuino
vult facere cū bn̄placito veſtro. nō veremini exaſperare re
gem in mãſuetudine vobiſcū agentẽ. ꝛ ſolita beniuolentia
vos regentẽ: Cauete verbis Salomonis. qꝛ ira regis nū/
ciꝰ eſt moꝛtis. Clericꝰ. ſi pn̄t reuocari q̄ ſcl' deo donata ſt̄.
ḡ irritari pn̄t oīa vota Miles. hoc nō eſt q̄ deo data ſt̄
reuocare. ſed illis vſibꝫ (q̇bus fuerūt data) applicare. Que
ẽm̄ ſt̄ deo data ea ipſa ſt̄ pñs vſibꝫ dedicata. Quid ẽm̄ po
terit ſanctiꝰ eſſe q̄̃ xp̄iani ppl̄i ſalus. Et q̇d precioſius dn̄o
q̄̃ hoſtes raptores ꝛ īterfectores arcere a ppl̄o xp̄iano. ꝛ q̄̃
pacẽ ſubiectis ꝛ fidelibꝫ emere. Cū ergo in his bona eccl̄e
expendunt̄. veris vſibꝫ (q̇bus fuerãt dedicata) reddunt̄.
Clericꝰ. ſi ad ſcripturas ſacras recurrit̄. q̄re libertates no
ſtras ꝯfringit̄. q̄s libertates ꝯſtat nos ex ipis traxiſſe ſcri
pturis. Dn̄s ẽm̄ interrogat petrū Mathei. xvij Reges ter
re a quibꝫ accipiūt tributū. an a ſuis an ab alienis. At ille
dixit. ab alienis. Dixit illi ih̄s. Ergo liberi ſt̄ filij. Ut aūt
nō ſcãdaliſemꝰ eos vade ad mare ꝛ mitte hamū. ꝛ illū piſcẽ
(q̇ pmus aſcẽdit) tolle. ꝛ apto ore inuenies ſtaterẽ ſume il
lū p me ꝛ te. Uides o miles ꝙ clerici xp̄i ſeruitio mãcipati
oīno ſt̄ liberi Miles. ſi euãgeliū bn̄ reſpicit̄ a xp̄o ſolo cẽ
ſus ſiue dragma petebat̄. iō p xp̄o dari videt̄ iſta rn̄ſio. ipe
ẽm̄ eſt filiꝰ dei. filiꝰ regis magni Et ſicut filiꝰ regis maioꝛ ẽ
p̄ſide. ſic filiꝰ dei maioꝛ ẽ ꝛ maioꝛ erit ceſare. ꝛ ſic illa rn̄ſio
ppꝛie videt̄ eē p xp̄o: Atn̄ qꝛ illi (q̇ pncipalr̄ miſtrãt regi)
nullatenꝰ ad publica onera ſt̄ trahẽdi. ꝯcedimꝰ ꝙ cl'ici i ſu
is ꝑſoīs ppꝛijs ſt̄ liberi. ſꝫ nōđ mala vita ꝛ ꝯuerſatōe laici

inter clericum ⁊ militem

qui nõ ad honorē dei, ſed in fraudē dñi ſunt, ſicut patet ad
oculū nõ tonſurati. ſed clerici xp̃m ſequētes. vt petrus ⁊ ſa/
cris altaribꝫ mãcipati ꝯcedimus ingratū plane de his q̃ li/
beri ſtꝫ. nõ dico clare ꝑ euangeliū: ſed qꝛ euãgelio ⁊ eoꝝ of/
ficio videbat̃ ꝯſonū. indultū eſt eis hoc ꝑuilegiū ꝑncipuꝫ
Nã ab origine eccl'ie dixit paul⁹ ad romanos. xiij. Omis
aĩa poteſtatibꝫ ſublimioribꝫ ſubdita ſit. ⁊ poſt. Nõ ſolū ꝓ
pter irã. ſed ꝓpter ꝯſcientiã. ⁊ poſt ibidē dꝛ. Reddite omni
bus debita. cui tributū tributū. cui vectigal vectigal. Vi/
detꝫ ergo ꝙ oĩs aĩa erit ſubdita ⁊ vectigalis ⁊ tributaria.
Sed vt dixi. nūc eſtis in ꝑſonis liberi. qꝛ officio xp̃i mãci
pati nūq̇d ꝑ hoc ⁊ eadē libertate gaudebūt ⁊ agri: Si em̃
eccl'ia emerit cenſualē agrū. nunq̇d cui ſoluēdus erat cen/
ſus ꝑdet eū Cleric⁹. Nõ de cenſibꝫ ſed de actõibꝫ ſermo
eſt Miles Sicut ego ſuꝑ certos agros habeo certū cen/
ſum. ſic impator ſuꝑ orbē terraꝝ ꝓ defenſione rei publice
(cū oportunū fuerit) ꝓ arbitrio volũtatis p̃t leuare tribu/
tū. Clara em̃ rõne ꝯcedit̃. vt reſpublica reipublice ſumpti
bus defendat̃. ⁊ q̃cunqꝫ ꝑs gaudeat iſta defenſiõe. equiſſi
mū eſt vt cū alijs ponãt humerū ſub pondere. Si ergo mi
nus iuſte poſſeſſiones ſubdite ſtꝫ ad on⁹ publicū q̃ntū ad
annuū cenſum ad quecūqꝫ trãſeunt ſꝑ erūt ſub onere. h̄ eſt
vbi neceſſitas fuerit reipublice. ſicut cū alijs indigēt ſꝑ de
fenſiõe. Q ſi dicitis ꝙ ꝯtra h̄ p̃ſcripſiſtis lõga vſi liberta/
te. Rñdemus vob ꝙ q̃to benignitate ꝑncipū fuerit liber
tas veſtra longior. tãto (vbi maior appareat neceſſitas) dꝫ
eſſe volũtas ꝓmptior ad ſubueniēdū. Nã ⁊ irridet ſcriptu
ra veſtrã p̃ſcriptõem. cū a ſalomõe vſqꝫ ad ioas. ⁊ ioas vſ/
qꝫ ad ezechielē nõ legit̃ eē factū qđ tñ ezechiel ꝑfecit Nã ⁊
multe ciuitates ꝑuilegijs ⁊ cõſuetudine ab' exactõibꝫ libe/
re ⁊ patiēter ſoluerūt ⁊ ſoluūt hodie. qđ placuit p̃ncipi pro
defenſiõe regni vl' cõitatis vel ꝑſonis. Et ſi deus (vt dꝛ) ꝓ
pter ingr̃itudinē reuocat pctõꝝ remiſſionē. videatis ne ꝓp
ter veſtrã rebellionē nõ mereami nõ min⁹ ſed etiã pl⁹ one/
rari. ⁊ tandē facultate ſil' ⁊ ptãte denudari Cleric⁹. Nun
q̇d ꝑ reges tollēde ſtꝫ gratie nobis ꝑ leges ꝯceſſe. ⁊ ꝑ btõꝝ
patrū ꝑuilegia ſcē eccl'ie cõceſſa: Miles. Fateor ⁊ verū

eſtampliſſima vobis ꝓuilegia ꝑ bonos pōtifices eē indul-
ta. Scire vero debetis ꝙ q̇cquid rectores reipublice faci-
unt ad vtilitatē reipublice intendūt. ꝛ eā habentes oculū.
iuxta illā regulā: Cūcta diſponūt in tm̄ ꝙ ſalutē reipubli-
ce ſaluti ꝓprie (qd̄ eſt in ꝓncipe glorioſiſſimū) anteponūt.
exēplo dauid. ij. regū. Vn̄ ꝯſtat ꝛ teſtimonio ꝛ recta rōne
eos ꝓcedere. q̄ten⁹ n̄ poſſet in poſteꝝ republice derogare
Vn̄ plane colligiꝉ in oībus ꝓuilegijs hoc exceptuꝫ. ſcꝫ vt
niſi ꝓuilegium indultū videaꝉ in poſteꝝ reipublice noci-
turum. vel ꝓ ardua neceſſitate. vel vtilitate reipublice ma-
nifeſta mutandū. Igiꝉ nō eſt dubiū q̇n ꝓ regni neceſſitati-
bus gratias vobis indultas legibuſqꝫ ſanxitas pn̄t altiſſi-
mi ꝓncipes ꝯſultiori ſuſpēdere rōne. ꝛ ſm̄ exigentiā tpis:
(vt inuenim⁹) ꝑ ſalomonē ſapiētiſſimū in pena furti aliq̇d
lege diuina mutatū: Clericus Imperatores ſanxerunt
iſta. nō reges. iō ꝑ bonos imperatores o miles nūc erit le-
gū gubernacula moderari Miles. Hoc rn̄ſum eſt blaſ-
phemie. Et qm̄ (vt videꝉ) aut originē ignoratis regni. aut
(qd̄ videꝉ verius) illi⁹ altitudini inuidetꝭ ſi karoli magni
regiſtrū inſpiciatis ꝛ hyſtorias ꝓbatiſſimas reuoluatꝭ. in-
uenietis ꝙ regnū francie digniſſima ꝯditione imperij por-
tio eſt: pari diuiſione ab eo diſcreta ꝛ eq̄li dignitate et au-
toritate q̇ngentis annis circiter inſignita. q̇cquid ꝗ ꝓuile-
gij ꝛ dignitatis retinet imperii nomē in ꝑte vna. hoc regnū
frācie in alia Cū em̄ fraterna diuiſione francoꝝ regnū a re-
liqua ꝑte diſceſſit imperii. q̇cquid in ꝑte decedente ꝛ peni-
tus ab imperio exījte imperiū ipm̄ quōdā obtinuit aut ibi-
dem iura altitudinis. aut ptātis exercuit hoc principi ſeu
francoꝝ regi in eadē plenitudīe ceſſit. Et iō ſicut oīa (q̄ in
fra terminos imperii ſunt.) ſubiecta eſſe noſcunꝉ imperio
ſic q̄ infra terminos regni regno. Et ſicut imperator ſup̄
totū imperiū ſuū habet leges ꝯdere. eis addere. aut deme-
re. ſic ꝛ rex francie. aut oīno leges impatoris repellere. aut
quālibet (ſi placuerit) ꝑmutare. aut illis a toto regno ſuo p̄
ſcriptis ꝛ abolitis nouas ſi placuerit ꝓmulgare Alioq̇n ſi
aliq̇d noui vt ſepe accidit viſum fuerit ſtatuendū. ſi rex nō
poſſet hoc q̇ eſt ſummus. tūc nullus poterit. qꝛ vltra eum

inter clericum ⁊ militem

nō eſt ſuꝑior vllus:⁊ iō dñe clerice linguā veſtrā coercite ⁊
agnoſcite regē legib⁹:ꝯſuetudinib⁹. ⁊ ꝓuilegiis veſtris. ⁊ li
bertatib⁹ datis regia poteſtate ꝑeſſe. poſſe addere. poſſe mi
nuere q̄libet equitate ⁊ rōne cōſultis. aut cū ſuis ꝓceribus
ſicut viſum fuerit melius temperare. ⁊ ideo ſi aliq̄d ꝓ ſalu
te regni tuenda videritis iſtis tꝑibus immutari. acceptate
⁊ patienter hoc ferte. Paulo apl̄o hoc vos docente ad ro
manos. xiii. Qui poteſtati reſiſtit. dñe volūtati reſiſtit. ne
q̄ ꝯtra ſtimulū calcitrēt iniuſte ſemel pūcti iterū ſe pungāt
Obedite prepoſitis veſtris ⁊ ſubiacete eis. ad Hebreos in
fine. Dauid aūt ſub anathar ꝓncipe ſacerdotū tꝑe neceſſi
tatis panes ꝓpoſitionis (q̄ ſolis ſacerdotib⁹ parati erāt et
nullis aliis licebat comedere) eos comedit. et aliis dedit
comedēdos q̄ ſecum erāt. ⁊ Mathei. xi. ſabbatū ꝓpter ho
minē. nō hō ꝓpter ſabbatum factū eſt. Itaq₃ dñs eſt filius
hominis etiā ſabbati Et deuteronomii. xxxiii. ca. In ma
nu tua magnitudo et imperiū. Et ibidē. Et adorauerunt
dñm deū regē celi. Ibidem. Et vnxerūt ad ſalomonem fi
lium dauid. vnxerūt aūt eum dño in ꝓncipem Sequit᷑. et
ſadoch in pontificē. vt ii. paralipomenō. xi. dr̄. Nec q̄ſquā
intret in domū dñi niſi ſacerdotes ⁊ q̄ miniſtrabant de leui
tis tm̄modo ingrediantur q̄ ſanctificati ſunt. ⁊ totum reli
quum vulgus cuſtodias dñi obſeruet. Leuite autē circun
dent regem habentes cingula. et ſi quis alius ingreſſus fu
erit templū domini interficiatur: ſintq₃ cū rege intrante et
egrediente. vnxitq₃ eum Joada pontifex ibi.

Dyaloga diſputatio inter clericū et
militem finitur feliciter

Sequitur compendiū de vita
et natiuitate antichriſti

De natiuitate Compendium de vita Antichriſti

Jrca ſtatū ꝛ pſecutōem antichriſti notāda ſꝫ qnqꝫ Primo ortus antixpi: Scđo progreſſus. Tercio cult⁹: Quarto ꝯflictus Quīto obit⁹ Circa ortū antixpi nota q̄tuoꝛ Primo de q̄ ꝓgenie naſcit̃. qꝛ de tribu dan. vt Geñ. vltimo. Fiat dan ſicut colber in via. ꝛ ideo in Apocalipſi. dan nō ſcribit̃ in catalogo ſanctoꝝ in deteſtatione antixpi Scđo nota quō naſcet̃. qꝛ de fornicatrice nō de virgine. vt. ij. ad theſſalonicēſes. ij. Niſi diſceſſio primū venerit ꝛ reuelat⁹ fuerit hō peccati. i. in pctō ꝯceptus. Tercio nota quō ꝯcipiet̃ in vtero. qꝛ opatōe dyabolica ſicut dt Aug. ſpūs malign⁹ deſcēdit in vterū matris. et ex ꝟtute diabolica ꝯfouebit̃ ꝛ implebit̃ antixp̄s. ij. ad theſſa. ij. cui⁹ aduētus erit ſcḋm opationē ſathane: Gloſa. nō tñ ſine ꝯſenſu liberi arbitrii. qꝛ incipiet eē malus ex vtero matris. Juxta illud yſaie: xlviii. Trāgreſſoꝛē ex vtero vocaui te Quarto nota vbi naſcet̃: qꝛ in babilōe. Apoca. xviii. ca. Babilon magna mater fornicationū. ꝛ ſeq̄tur de antixpo Uidi mulierē ebriā de ſanguīe martirū ꝛ ſanctoꝝ xpi ihesu Quīto circa ꝓceſſum antixpi nota q̄tuoꝛ. Primo vbi nutriet̃. qꝛ in illis duabꝫ ciuitatibꝫ corozaim ꝛ betſayda. Uñ illud ſup ꝟba euāgelii Lu. x. Ve tibi betſayda. ve tibi corozaim: dt Aug. Jdeo imp̄cat̃ ꝛ impropat eis dñs dicēs. qꝛ in eis cōuerſatur⁹ eſt fili⁹ ꝑditōis Scđo nota a q̇bꝫ nutriet̃. qꝛ a ſpiritibꝫ malignis. q̇ ꝓpter incātatōes ſuas ꝯtinue ei famulabunt̃ ꝛ aſſiſtēt comites indiuiſi, Apoc. xvii. Uidi de ore beſtie. i. antixpi. ꝓpter incātatiōes q̄s de ore emittet exiſſe tres ſpūs immūdos Tercio nota. a q̇bus recipiet̃. qꝛ a iudeis: vt dicebat eis dñs Joh. v. in fine Ego veni in noīe patris mei ꝛ nō recepiſtis me. cū āt ali⁹ venerit in noīe ſuo illū recipietis Quarto nota in q̄ etate incipiēt hec. qꝛ in adoleſcente. vt Ecci. iiii. Uidi ꝯiunctos veniētes q̇ ambulāt ſub ſole cū adoleſcēte ſcđo. i. antixpo. Nā p̄mus adoleſcēs ſalutis fuit xp̄s Circa cultū eius nota q̄tuoꝛ. p̄ q̄ attrabet ad ſe diuerſos cultus. Pri-

mo em̄ vt attrahat ad ſe iudeos dicet ſe meſſiā ꝑmiſſum in lege verū deū ⁊ verū hoīem. ⁊ reedificabit tēplū ſalomōis. ii. Theſſal. ii. Qui aduerſat̄ ⁊ extollit̄ ſup̄ om̄e qd̄ dr̄ de⁹ ficte ſcʒ ab idolatris. aut qd̄ colit̄ ſcʒ in veritate a fidelib⁹ Scd̄o vt attrahat ad ſe gētiles idolatras faciet ſimulchꝛ̄ ⁊ ſtatuā ⁊ ꝑ incātatōeʒ in eā mittet ſpm̄ malignū ad dandū r̄nſa. ⁊ vocabit eū deū maon. Daniel. xi. Deū patrū ſuoꝝ nō reputabit deū: deū aūt maon in loco ſuo venerabitur. Hāc ſtatuā adoꝛari Apoc. xi: Faciet vt qui nō adoꝛauerit imaginē beſtie occidat̄. Tercio vt attrahat ad ſe xp̄ianos dicet ſe xp̄m veniſſe ad iudiciū ſic ꝑmiſſum in euāgelio. et oñdet ſe moꝛtuū ⁊ tercia die reſurget. iuxta illud Unū de capitib⁹ eius q̄ſi occiſum in moꝛte: ⁊ plaga moꝛt̄ ei⁹ curata ē. ⁊ admirata eſt vniuerſa terra. Quarto vt attrahat ad ſe oēm hoīem magnū ⁊ ꝑuū ponet caracterē in fronte ⁊ manu dextra vniuſcuiuſqʒ. vt diſtinguant̄ ab alienis. ⁊ nemo poterit emere vl̄ vēdere niſi ſuū habuerit ſignū Apoc. xiii Faciet oēs puſillos ⁊ magnos habere caractereʒ in manu dextra. vt nō poſſent emere vl̄ vēdere Circa ꝯflictū antixp̄i nota ꝙ pugnabit cōtra duo genera hoīm. ſ. nobiliū et ignobiliū ſeu maioꝝ ⁊ minoꝝ. Maioꝛes autē diſtinguet ſ̄m tres grad⁹. ſ. clericos. milites. ⁊ mercatoꝛes. Clericos ⁊ litteratos expugnabit ⁊ attrahet ꝑ rōnes naturales. erit em̄ valde inſtruct⁹ in ſcriptur̄ philoſophoꝝ. Daniel. vi. Cōſurget rex impudēs facie. ⁊ intelliget ꝓpoſ̄ones. ſ. naturales ⁊ ſup̄ q̄ʒ credi poſſit vniuerſa vaſtabit. Milites expugnabit ꝑ diſtributōem terraꝝ ⁊ dignitatum Daniel. xi. Multiplicabit gl'iam ⁊ dabit ꝑtātē in m̄l'tis ⁊ terrā diuidʒ gratuito: mercatoꝛes expugnabit ꝑ argentū ⁊ aurū Danie. viii. In copia rerū occidet plurimos: Et eiuſdē. xi. Dn̄abit̄ theſaur̄ argēti et auri ⁊c̄. Demōes em̄ reuelabūt ei oēs theſauros occultos ſub terra in ſepulcris antiq̄s q̄s antiq̄ abſcōdebāt. qn̄ moꝛiebāt̄ ſperātes ſe redituros poſt longū tp̄s ad eoſdē ſicut poſuerūt erronei philoſophi. ⁊ iō dr̄ Job. xi. Ad ſepulcrū ducet̄. ſ. antixp̄s in cōgerie moꝛtuoꝝ euigilabit. Et eiuſdē. li. Seruet ſibi aurū q̄ſi lutū. ꝓpl'in minoꝛē diſtinguet tripl'r. ſcʒ in ſimplices q̄s attrahet ꝑ falſos

ꝓphetas. in timidos ꝗs attrahet ꝑ tyrānos. ⁊ in ꝑfectos et
penitētes ꝗs attrahet ꝑ falſa miracl'a. nā ſicut dr̄ in Apoc̄.
Faciet ſigna ita vt ignē faciat de celo deſcēdere q̄ ad falſā
apparentiā. ⁊ iō dr̄ Mathei. xxiiii. Surgēt pſeudo xp̄i et
pſeudo ꝓphete ad decipiēdū ſimplices. ⁊ tradēt eos in tri
bulatōz magnā et occidēt ad' cogēdū pauidos. ⁊ dabūt ſig
magna vt in errorē deducāt ſi fieri pt etiā electi ad ꝯmouē
dū penitētes ⁊ ꝑfectos Circa obitū antixp̄i nota q̄tuor
Primo tp̄s. q² poſtq̄ȝ regnauit trib⁹ annis cum dimidio.
Daniel'. vii. Dixit daniel āgelo Uſqȝ q̄ finis hoꝝ mirabili
um. Rn̄dit angel⁹. q² ꝑ tp̄a tp̄s ⁊ dimidiuȝ tp̄is. ſcȝ ꝑ tres
annos cū dimidio. Hebreus em̄ tp̄is noīe accipit vnū an
nū: et ꝑ dimidiū tp̄is accipit dimidiū annuȝ. Scd̄o notā
dū eſt ꝑſona interficiens q̄ erit ipſe xp̄us. ii. Theſſal'. ſcd̄o
Quē dn̄s ihesus interficiet ſpiritu oris ſui. vel michael in
terficiet ip̄m miniſterio xp̄i Tercio notādus eſt locus in q̄
interficiet̄. q² in loco vn̄ aſcendit xp̄s in celum ſcȝ in mon
te oliueti. Daniel'. xi. Ueniet in multitudine magna ſupple
exercitus vt cōterat plurimos. et figet tabernaculū ſuū ſup̄
montē inclitum. i. ſup̄ montē oliueti. et veniet ad ſummita
tem eius. et nemo ei auxiliabit̄. qn̄ ſcȝ occidet̄ a xp̄o Quar
to notādus eſt modus quo occidet̄. q̇ triplex erit: Occide
tur em̄ ſubito. Job Subito moriet̄. interficieturqȝ abſqȝ
manu hoīs. Daniel'. viii. Sine manu cōteret̄: Iteȝ interfi
cietur publice. Job Uidentib⁹ cūctis p̄cipitabit̄. De die
aūt illa ſcȝ iudicii val aduētus antixp̄i nemo ſcit. iuxta illō
Marci. xiii. De die āt illa ⁊c̄. et Mathei. xxviii. Aduētuȝ
aūt antixp̄i p̄cedēt q̄tuor. Primo rhomani imperii diſſen
ſio et diuiſio in deceȝ regna. ii. Theſſal'. ii. Niſi venerit diſ
ſenſio primū ⁊c̄. Scd̄o inobedientia eccleſiaꝝ ab eccleſia
rhomana: Tercio general' cōcitatio p̄lioꝝ Mathei. xxiiii
Surget gens ꝯtra gentē. et regnū aduerſus regnū. Quar
to enoch ⁊ helie p̄dicatio. Apocal'. xi. Dabo duob⁹ teſtib⁹
meis ſpm̄: et ꝓphetabunt dieb⁹ mille dicētis ſexaginta ⁊c̄.

Explicit cōpendiū de natiuitate vita et morte Antixp̄i
Impreſſum Colonie ꝑ Henricum Quentell

nō Cave de alio tibi non commisso male loqui
Sed teipsum magis respice et corrige quod fecisti

Si recte iudicas: et emendare proximum intendis
In teipso incipe: et tunc procede non commote:
Sed modeste et discrete: etc

Si vis habere pacem et bonam conscientiam: serva
humilitatem / patientiam / et obedientiam:
Nullus peior hostis tibi quam tu ipse graviter commotus.
Si cum preciosis defectus caute aspexeris / aliorum /
Facta par ponderabis: etc /

Disce pacienter / et loquere confidenter /

Qui fecerit in omni loco et tempore ponit ad patientiam
maiorem [illegible] habebit pacem: et de [illegible]
victoriam: et in futuro cum electis clariorem glorie
coronam obtinebit etc /

Et tu anima que iam a peccatis surrexisti

Primo debet habere proprie infirmitatis
cognitionem et hec cognitio in petro
qui interpretatur agnoscens significatur que
multum necessaria est in anima penitente
quia dicit Augustinus laudabilior est animus
qui infirmitates proprias agnoscit quam qui ea
non perspecta vias siderum comprehendit

Secundo debet habere gratie infusionem que in
iohanne qui interpretatur in quo est gratia denotatur
eo quam eius gratiam cognoscit pector deum /

Unde dicit Rycharduus /
Quanto quis proficit in cognitione sui
tanto proficit in cognitione dei

Iuxta illud Cathonis
Cum quid peccaveris castiga te ipsum subinde /
Vulnera dum sanas dolor est medicina doloris